

Ekologisk kompensation vid tillämpning av miljöbalken

Linn Åkesson
Jörgen Sundin

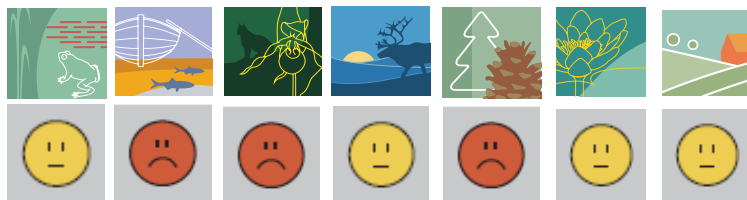
Ekologisk compensation- definition

Gottgörelse genom att den som skadar naturmiljöer som utgör allmänna intressen, såsom arter, naturtyper, ekosystemfunktioner och upplevelsevärden, tillför nya naturvärden eller skyddar befintliga värden som annars skulle riskera att gå förlorade

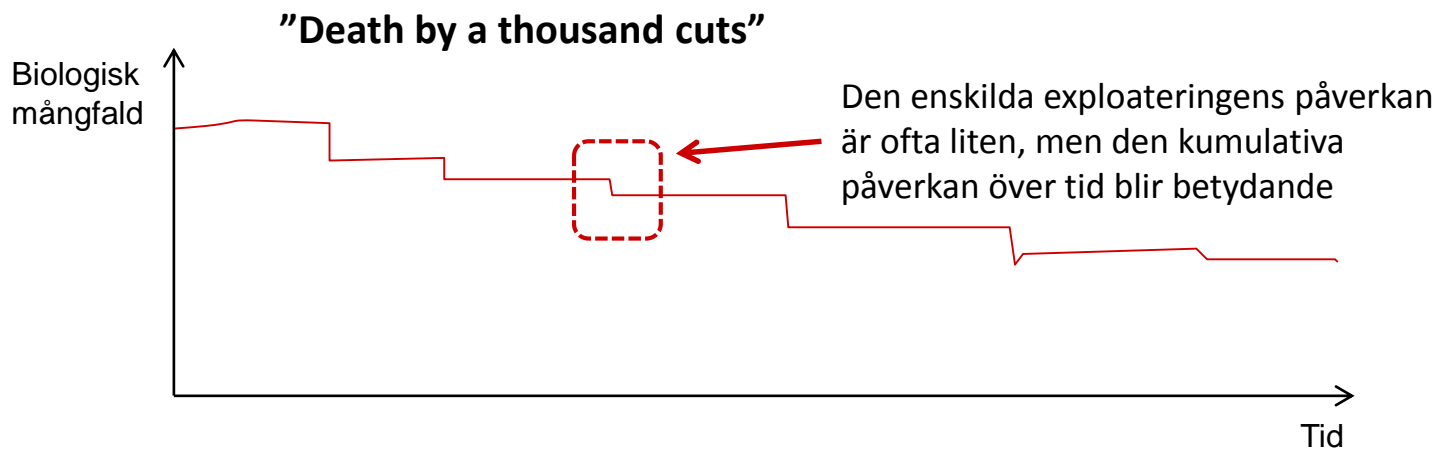
Compensation respektive offsetting – samma princip, men olika kravnivå

Krav på compensation kan ställas genom villkor i samband med miljöbalksprövningar, men compensation kan också genomföras vid tillsyn eller utan att det ställs krav i prövning.

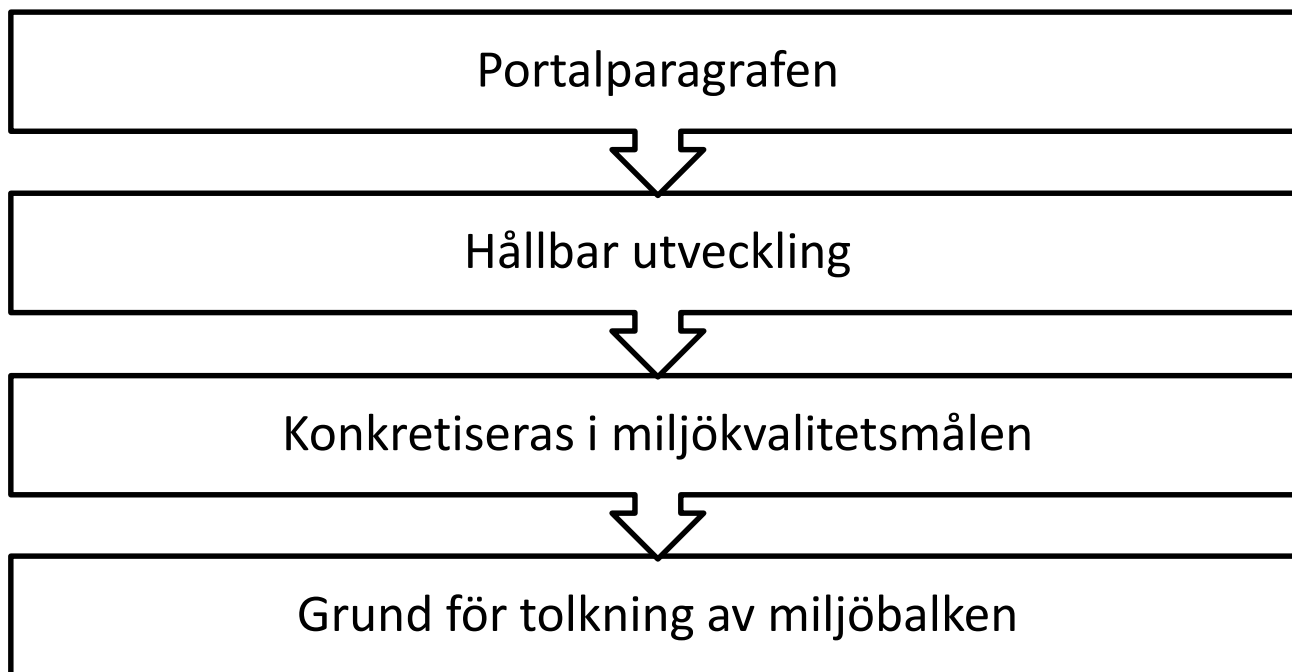
Varför behövs ekologisk kompensation?

- Förlusten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster är fortsatt stor
- Problem att nå samtliga naturtypsanknutna miljö kvalitetsmål
- För att minska den samlade påverkan från exploatering av naturområden

Miljökvalitetsmålen koppling till prövning

Principen om att förorenaren ska betala

Ekologisk kompensation är ett effektivt verktyg för att tillämpa principen om att förorenaren betalar genom att den förlust av naturvärden och ekosystemtjänster som en verksamhet orsakar kompenseras av verksamhetsutövaren i samband med exploateringen.

Kompensation i miljöbalken

- ❖ **7 kap. 7 § miljöbalken:** Naturreservat (vid dispens och upphävanden)
- ❖ **7 kap. 29 § miljöbalken:** Natura 2000-områden (vid skada på utpekade arter eller naturtyper efter regeringsprövning)
- ❖ **11 kap. 8 § miljöbalken:** Åtgärder för fisket (i samband med vattenverksamhet)
- ❖ **16 kap. 9 § miljöbalken:** Kompensation vid tillstånd och dispenser enligt miljöbalken (artskydd, biotopskydd, intrång i allmänna naturvårdsintressen m.m.)

7 kap. 7 § miljöbalken

När är bestämmelsen tillämplig?

Vid dispens från naturreservatsföreskrifter eller vid upphävande av naturreservat (obligatoriskt krav)

Vad ska kompenseras?

Intrånget i naturvärdet

I vilken omfattning?

Intrånget ska kompenseras *i skälig utsträckning* (obetydligt intrång kan enligt förarbetena tillåtas utan compensation)

7 kap. 29 § miljöbalken

När är bestämmelsen tillämplig?

Vid tillstånd trots skada eller störning på utpekad art eller naturtyp i Natura 2000-område (obligatoriskt krav)

Vad ska kompenseras?

Kompensationen ska stärka de ekologiska kvaliteteter och funktioner som är avgörande för bevarandestatusen för de arter eller livsmiljöer som påverkas av exploateringen.

I vilken omfattning?

Skadan eller störningen ska kompenseras fullt ut.

(Bestämmelsen ska tolkas mot bakgrund av art- och habitatdirektivet.)

11 kap. 8 § miljöbalken

När är bestämmelsen tillämplig?

I samband med prövning av vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

Vad ska kompenseras?

Skada på fisket

I vilken omfattning?

I rimlig utsträckning (om nyttan av åtgärden inte motsvarar kostnaden kan verksamhetsutövaren befrias från skyldigheten)

(Möjlighet att istället ålägga tillståndshavare att betala fiskeavgift enligt lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.)

16 kap. 9 § miljöbalken

När är bestämmelsen tillämplig?

I samband med tillstånd eller dispens eller upphävande av tillstånd eller dispens (fakultativ bestämmelse)

Vad ska kompenseras?

Det intrång i allmänna intresse som verksamheten medför

I vilken omfattning?

Kompensation i den utsträckning det är rimligt (skadans omfattning, åtgärdernas nytta och kostnad)

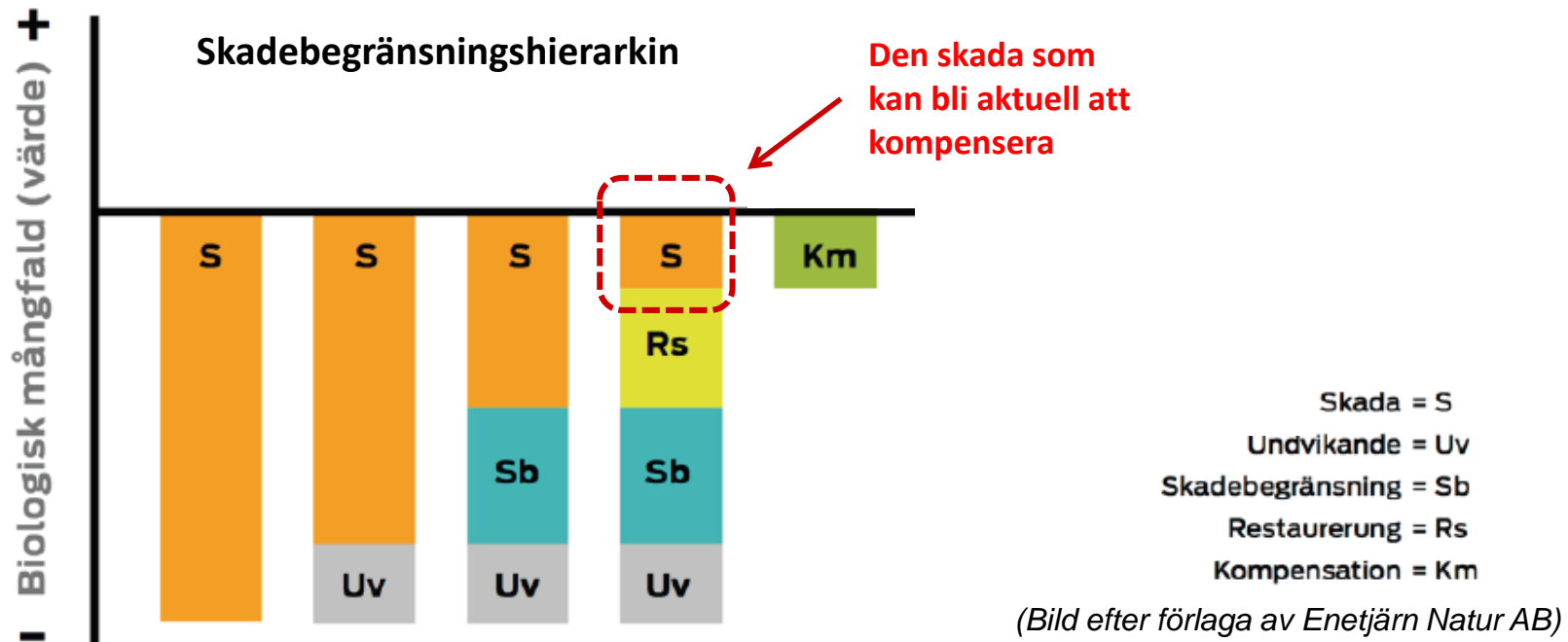
Naturvårdsverkets vägledning om ekologisk kompensation

Syften med vägledningen

- Bidra till ökad och mer enhetlig användning av kompensation i samband med prövning enligt miljöbalken
- Minska risken för att kompensation blir ett argument för att sänka kraven på skyddsåtgärder eller tillåta exploatering med olämplig lokalisering
- Uppmuntra de frivilliga initiativ till kompensation som tas i olika sektorer och branscher

→ Bidra till att nå miljömålen kopplade till biologisk mångfald och ekosystemtjänster

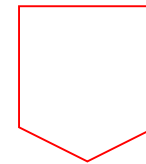
Alla rimliga åtgärder för att *undvika*, *begränsa* och *avhjälpa* negativ påverkan ska vidtas innan behov av kompensation fastställs. Kompensationen kan ske genom *skydd*, *skötsel*, *restaurering* och/eller *nyskapande* av naturvärden i syfte att uppväga den negativa påverkan som exploateringen medför.

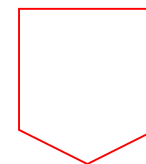
En prövning i två steg

Åtaganden om kompensation får inte leda till lägre krav vid bedömningen av om en verksamhet ska tillåtas eller få till följd att man t.ex. accepterar en mer skadlig lokalisering eller ställer lägre krav vid utformningen av skyddsåtgärder.

Undvik!

Begränsa!

Kompensera?

Additionalitet och långsiktighet- två centrala begrepp

Additionalitet:

Kompensationsåtgärderna ska tillföra naturvårdsnytta i förhållande till vad som skulle varit fallet om ingen kompensation hade genomförts. Kompensationen ska inte utgöras av åtgärder som ändå hade kommit till stånd.

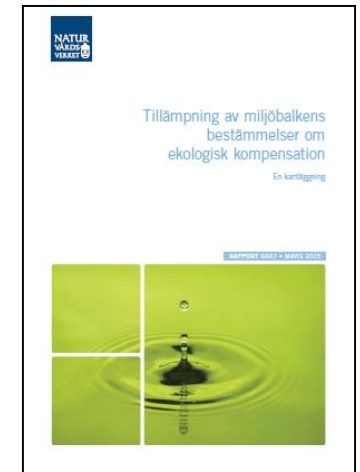
Långsiktighet:

Åtaganden om kompensation bör ställas i relation till hur lång tid de negativa effekterna av exploateringen förväntas kvarstå. Kompensationsområdet kan behöva förvaltas och/eller skyddas för att säkerställa långsiktig funktion.

(Utvecklade resonemang om additionalitet och långsiktighet i SOU 2013:68)

Hur tillämpas bestämmelserna idag?

Naturvårdsverket har låtit göra en kartläggning av tillämpningen av miljöbalkens kompensationsbestämmelser i beslut under 2011-2014.

Några iakttagelser:

- Ekologisk kompensation bara *vanligt* i biotopskyddsärenden – där är kompensation lika mot lika på samma plats vanligast (objekt snarare än funktion)
- Kompensationskrav endast för mindre antal större verksamheter som prövas enligt 9 och 11 kap miljöbalken
- Liknande intrång/påverkan kan bemötas med mycket olika krav på kompensation
- Mycket liten andel av besluten om dispens i naturreservat förenas med krav på kompensation

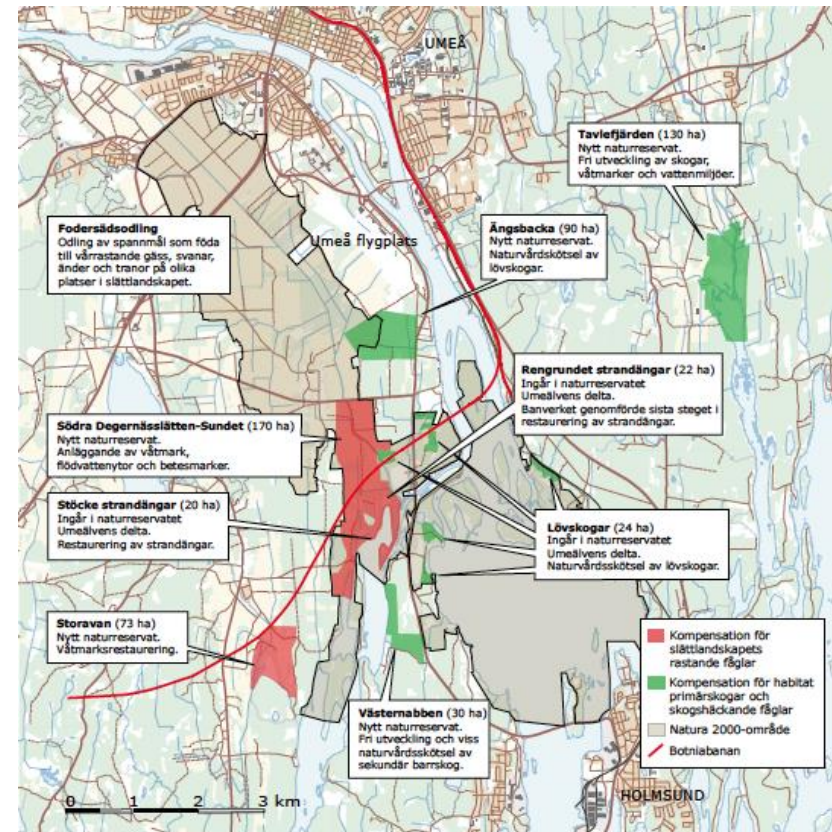
MÖD 2006:44: Tillstånd trots störning/skada

Botniabanan

Ny järnväg Kramfors-Umeå, genom Natura 2000-området Umeälvens delta och slätter

Intrång, barriäreffekter och habitatdegradering. Stora osäkerheter i både projektets påverkan och kompensationens funktion.

MÖD: Skada på utpekade naturtyper och störning av fågelarter. Förutsättningarna i 7 kap 29 § MB uppfyllda. Krav på omfattande kompensation.

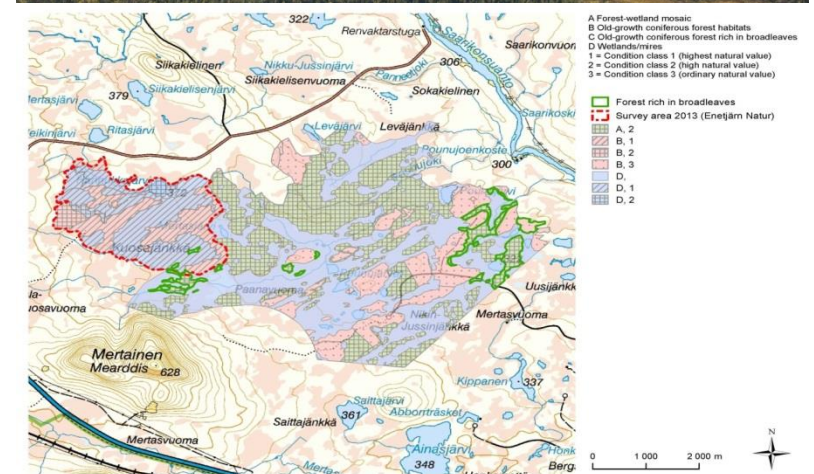

Skilj på kompensationsåtgärder och skyddsåtgärder

C-521/12 Åtgärder som genomförs i syfte att kompensera för negativa konsekvenser för ett Natura 2000-område kan inte beaktas i samband med bedömning av om området skadas.

Ny järnmalmsgruva i Mertainen

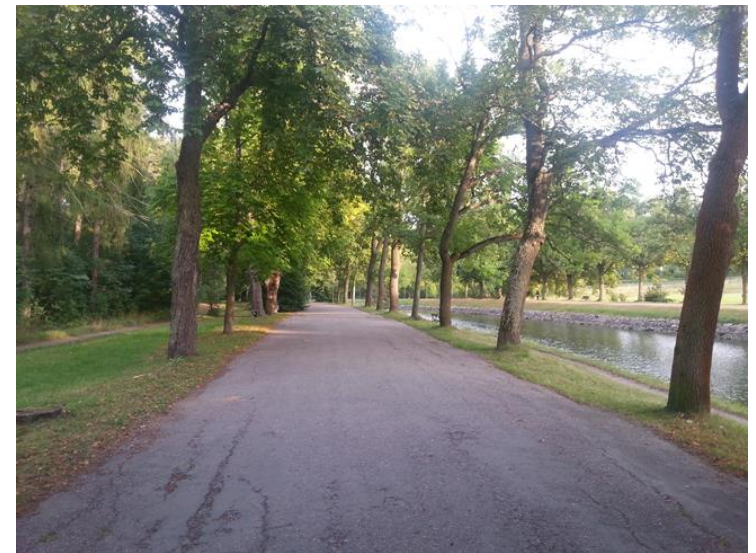
- Ny järnmalmsgruva i Mertainen
- Åtagande om kompensation från LKAB (senare villkor i tillståndet enligt miljöbalken.)
- Ambitiös metodik för kvantifiering av påverkan och kompensationens naturvårdsnytta (samarbete med BBOP)
- Kompensation genom skydd av befintliga naturskog och skapande av nya värden genom aktiva åtgärder (bränning, utläggning av död ved mm)
- Servitutsavtal (50 år) reglerar markanvändning i kompensationsområdet
- Bolaget upprättar skötselplan i samråd med länsstyrelsen och markägare

Biotopskydd för alléträd

Beräkning av skada på fisket

- MÖD M 5647-14 biotopskydd allé, de alléträd som nyplanteras omfattas av samma biotopskydd som de alléträd som de ersätter
- MÖD M 1939-14 – fiskeavgift, även om beräkning av maximal skada på fisket är osäker bör skadan kompenseras

Aktuellt på kompensationsområdet

- Förberedande arbete inför eventuell policyutveckling gällande ekologisk kompensation på EU-nivå (*No Net Loss*-initiativet).
 - Expertarbetsgrupp och underlagsrapporter 2012-2013
 - Konsultation hösten 2014
 - Förslag presenteras våren 2016.
- SOU 2013:68 ("Synliggöra värdet av ekosystemtjänster"): Förslag att tillsätta en särskild utredare för att undersöka förutsättningarna för en ökad och mer konsekvent användning av kompensation. (Utredning aviserad av Regeringskansliet)